Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (piata komora)

zo 6. decembra 2012 *

„Poľnohospodárstvo — Nariadenie (EHS) č. 3665/87 — Článok 11 — Vývozné náhrady — Žiadosť o vývoznú náhradu v prípade, keď na náhradu neexistuje nárok — Správna sankcia“

Vo veci C-562/11,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Bundesfinanzhof (Nemecko) zo 7. septembra 2011 a doručený Súdnemu dvoru 9. novembra 2011, ktorý súvisí s konaním:

Société d'Exportation de Produits Agricoles SA (SEPA)

proti

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

SÚDNY DVOR (piata komora),

v zložení: predseda tretej komory M. Ilešič (spravodajca), vykonávajúci funkciu predsedu piatej komory, sudcovia E. Levits a M. Safjan,

generálny advokát: Y. Bot,

tajomník: M. Aleksejev, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 2. októbra 2012,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Société d'Exportation de Produits Agricoles SA (SEPA), v zastúpení: D. Ehle, Rechtsanwalt,

— rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer, splnomocnená zástupkyňa,

— Európska komisia, v zastúpení: G. von Rintelen a B. Burggraaf, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: nemčina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 11 ods. 1 nariadenia Komisie (EHS) č. 3665/87 z 27. novembra 1987, ktorým sa ustanovujú spoločné podrobné pravidlá uplatňovania vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 351, s. 1), zmeneného a doplneného nariadením Komisie (ES) č. 2945/94 z 2. decembra 1994 (Ú. v. ES L 310, s. 57) a nariadením Komisie (ES) č. 495/97 z 18. marca 1997 (Ú. v. ES L 77, s. 12).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Société d'Exportation de Produits Agricoles SA (SEPA) (ďalej len „SEPA") a Hauptzollamt Hamburg-Jonas vo veci uplatnenia správnej sankcie voči SEPA pre nesprávne požadovanie vývoznej náhrady.

Právny rámec

3 Nariadenie č. 3665/87 bolo zrušené a nahradené nariadením Komisie (ES) č. 800/1999 z 15. apríla 1999, ktorým sa ustanovujú spoločné podrobné pravidlá uplatňovania vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky (Ú. v. ES L 102, s. 11; Mim. vyd. 3/025, s. 129), ktoré bolo následne zrušené a nahradené nariadením Komisie (ES) č. 612/2009 zo 7. júla 2009, ktorým sa ustanovujú spoločné podrobné pravidlá uplatňovania vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky (Ú. v. EÚ L 186, s. 1). Spor vo veci samej sa teda riadi nariadením č. 3665/87 v znení zmien a doplnení.

4 Článok 11 ods. 1 prvý pododsek nariadenia č. 3665/87, zmeneného a doplneného nariadením č. 2945/94, stanovuje:

„1. Ak sa zistí, že vývozca s cieľom získať vývoznú náhradu požiadal o náhradu, ktorá bola vyššia ako skutočne uplatniteľná náhrada, náhrada splatná za príslušný vývoz sa rovná náhrade uplatniteľnej na skutočne vyvezené výrobky, zníženej:

a) o polovicu rozdielu medzi požadovanou náhradou a náhradou uplatniteľnou na skutočne vykonaný vývoz;

b) o dvojnásobok rozdielu medzi požadovanou náhradou a uplatniteľnou náhradou, ak vývozca úmyselne uviedol nepravdivé údaje." [*neoficiálny preklad*]

5 Druhý pododsek tohto článku 11 ods. 1 upresňuje, že „za požadovanú náhradu sa považuje suma vypočítaná na základe informácií poskytnutých [žiadateľom]…" [*neoficiálny preklad*].

6 Tretí pododsek tohto článku 11 ods. 1 upravuje:

„Sankcia uvedená v bode a) sa neuplatní:

a) v prípade vyššej moci;

b) v určitých výnimočných situáciách, v prípade okolností nezávislých od vôle vývozcu, ktoré sa zistia po tom, ako príslušné orgány prijali vývozné colné vyhlásenie alebo vyhlásenie o zaplatení, a pod podmienkou, že vývozca okamžite po tom, ako sa dozvie o týchto okolnostiach…, oznámi túto skutočnosť príslušnému orgánu, ak ten ešte sám nezistil, že požadovaná náhrada bola neoprávnená;

c) v prípade zjavného omylu v požadovanej náhrade, uznaného príslušným orgánom;

…" *[neoficiálny preklad]*

7 Štvrtý odsek tohoto istého článku 11 ods.1 upravuje:

„Ak zníženie uvedené v písmene a) alebo b) vedie k tomu, že suma náhrady je záporné číslo, zaplatí túto sumu vývozca.“ [*neoficiálny preklad*]

8 Nariadenie č. 495/97, ktoré nadobudlo účinnosť 26. marca 1997, zmenilo a doplnilo článok 11 ods. 1 tretí pododsek písm. b) nariadenia č. 3665/87 takto:

„…

b) vo výnimočných prípadoch, ak vývozca z vlastnej iniciatívy okamžite po tom, ako sa dozvie, že požadovaná náhrada je vyššia ako tá, na ktorú má nárok, písomne oznámi túto skutočnosť príslušnému orgánu, pokiaľ príslušný orgán neinformoval vývozcu, že má v úmysle preskúmať žiadosť, alebo ak sa vývozca inak nedozvedel o tomto úmysle, prípadne ak príslušný orgán zistil, že požadovaná náhrada bola nesprávna“.

9 Článok 13 nariadenia č. 3665/87 stanovuje:

„Neposkytne sa žiadna náhrada, pokiaľ výrobky nie sú primeranej a prijateľnej obchodnej kvality, a ak sú tieto výrobky určené na ľudskú spotrebu, pokiaľ je ich použitie na tieto účely vylúčené alebo podstatne znížené z dôvodu ich vlastností alebo stavu.“ [*neoficiálny preklad*]

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

10 Od februára 1997 do januára 1998 predkladala SEPA na Zollamt Hallbergmoos (Colný úrad Hallbergmoos) vývozné colné vyhlásenia o zásielkach hovädzieho mäsa. SEPA pripojila k svojim vývozným colným vyhláseniam zdravotné osvedčenia vydané veterinárnymi službami obsahujúce informácie, podľa ktorých toto mäso pochádza z „izolačných“ nemeckých bitúnkov, teda bitúnkov, kde sa zabíjali choré zvieratá a zvieratá, ktoré sa museli zabiť núdzovým spôsobom z osobitných dôvodov.

11 Príslušný hlavný colný úrad pre colné odbavenie týchto tovarov, teda Hauptzollamt Landshut, zaslal tieto vývozné colné vyhlásenia na Hauptzollamt Hamburg-Jonas, ktorý bol orgánom príslušným pre poskytnutie a vyplatenie vývozných náhrad v súlade so spoločnou poľnohospodárskou politikou Európskej únie. Hauptzollamt Landshut však každopádne nezaslal na Hauptzollamt Hamburg-Jonas zdravotné osvedčenia, ktoré SEPA pripojila k svojim vývozným colným vyhláseniam.

12 Po tom, čo Hauptzollamt Hamburg-Jonas najprv rozhodol o poskytnutí a vyplatení náhrady celkovej sumy vo výške 1 633 436 DEM v prospech SEPA, požiadal rozhodnutiami z 15. a 22. novembra 1999 o vrátenie týchto náhrad z dôvodu, že podmienka primeranej a prijateľnej obchodnej kvality uvedená v článku 13 nariadenia č. 3665/87 nebola splnená.

13 Na základe usmernenia zo 16. septembra 1997, ktoré vypracovali orgány verejnej moci, dospel Hauptzollamt Hamburg-Jonas k názoru, že mäso pochádzajúce z izolačných bitúnkov nemá primeranú a prijateľnú obchodnú kvalitu.

14 Vrátenie týchto náhrad napadla SEPA na súde. Izolačné bitúnky majúce veterinárne osvedčenia, podľa ktorých dotknuté mäso bolo vhodné na ľudskú spotrebu, a zdravotné osvedčenia, ktoré boli okrem iného vypracované na účely colných formalít, viedli SEPA k názoru, že primeranú a prijateľnú obchodnú kvalitu vyvážaných zásielok mäsa nemožno spochybniť.

15 Pokiaľ ide o návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Bundesfinanzhof, Súdny dvor určil, že obchodovateľný charakter výrobku „za normálnych podmienok“ je prvok vlastný pojmu „primeranej a prijateľnej obchodnej kvality“ a že mäso, o aké ide vo veci samej, ktorého výroba, spracovanie

a distribúcia sú značne obmedzené, aj keď vyhovuje kritériám zdravotnej neškodnosti a je predmetom obchodnej transakcie, nemožno považovať za mäso, ktoré má obchodovateľný charakter „za normálnych podmienok“ (rozsudok z 26. mája 2005, SEPA, C-409/03, Zb. s. I-4321, body 26 a 30). Následne po tomto rozsudku bola žaloba SEPA zamietnutá a rozhodnutie o vrátení týchto náhrad sa stalo právoplatné.

16 Následne po jeho rozhodnutiach o vrátení z 15. a 22. novembra 1999 uložil Hauptzollamt Hamburg-Jonas rozhodnutím z 23. novembra 1999 SEPA sankciu upravenú v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) nariadenia č. 3665/87 v znení zmien a doplnení. Išlo o sankciu vo výške 816 718 DEM.

17 SEPA podala proti tomuto rozhodnutiu o uložení sankcie sťažnosť a Hauptzollamt Hamburg-Jonas tejto sťažnosti vyhovel v rozsahu, v akom sa toto rozhodnutie týkalo zásielok mäsa, ku ktorým Hauptzollamt Landshut pripojil zdravotné osvedčenie k zaslanému vývoznému colnému vyhláseniu. V tejto súvislosti Hauptzollamt Hamburg-Jonas dospel k názoru, že v prípadoch, keď z dokumentov, ktoré mu boli zaslané, mohol vyvodiť, že mäso pochádza z izolačných bitúnkov, neboli splnené podmienky na uplatnenie tohto článku 11 ods. 1 prvého pododseku písm. a).

18 Po následnom znížení sumy pôvodne uloženej sankcie na 62 723 eur pozmeňujúcimi rozhodnutiami z 3. mája 2002 a 8. apríla 2004 zamietol Hauptzollamt Hamburg-Jonas rozhodnutím z 31. januára 2006 v zostávajúcej časti sťažnosť SEPA.

19 SEPA podala žalobu proti tomuto rozhodnutiu na Finanzgericht Hamburg, ktorý ju rozsudkom z 8. septembra 2008 zamietol. Opravný prostriedok „Revision“ podaný proti tomuto rozsudku je momentálne predmetom konania na Bundesfinanzhof.

20 Keďže je na rozhodnutie v spore potrebný výklad článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 v znení zmien a doplnení, Bundesfinanzhof rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má byť uložená sankcia vývozcovi, ktorý hoci v žiadosti o vývoznú náhradu správne uvedie skutkové okolnosti relevantné na poskytnutie tejto náhrady, v skutočnosti na náhradu za dotknutý vývoz nemá nárok?“

O prejudiciálnej otázke

21 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 v znení zmien a doplnení musí vykladať v tomto zmysle, že sa uplatní zníženie uvedené v tomto odseku 1 prvom pododseku písm. a), ak vývozca v dobrej viere a s presným opisom povahy a pôvodu predmetného tovaru podá žiadosť o vývoznú náhradu v prípade, keď na náhradu neexistuje nárok.

22 Podľa SEPA je potrebné na túto otázku odpovedať záporne. Zdôrazňuje, že jej vývozné colné vyhlásenia opisujú predmetné zásielky hovädzieho mäsa s pôvodom z izolačných bitúnkov a ku ktorým boli pripojené zdravotné osvedčenia. Až neskôr, keď sa oboznámila s usmernením, ktoré vydali príslušné nemecké orgány, podľa ktorého mäso pochádzajúce z izolačných bitúnkov nespĺňa podmienky primeranej a prijateľnej obchodnej kvality uvedené v článku 13 nariadenia č. 3665/87, a taktiež keď bol tento výklad potvrdený v už citovanom rozsudku SEPA, mohla SEPA vedieť, že dotknuté vývozy nevedú k vzniku nároku na náhradu. Za týchto okolností by bolo nespravodlivé uložiť jej sankciu upravenú v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) tohto nariadenia.

23 Rakúska vláda zastáva ten istý názor. Naopak, Európska komisia si myslí, že je potrebné na túto otázku odpovedať kladne.

24 V tejto súvislosti je najprv potrebné pripomenúť, že zníženie upravené v článku 11 ods. 1 prvom pododseku nariadenia č. 3665/87 v znení zmien a doplnení sa musí uplatniť nielen v prípade, keď náhrada splatná za vývoz je nižšia než náhrada požadovaná vývozcom, ale aj v prípade, keď nevznikne nárok na žiadnu náhradu, t. j. keď sa výška náhrady rovná nule (pozri, pokiaľ ide o článok 51 ods. 1 nariadenia č. 800/1999, ktorého znenie je totožné so znením článku 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87, rozsudok z 27. apríla 2006, Elfering Export, C-27/05, Zb. s. I-3681, bod 27, a z 24. apríla 2008, AOB Reuter, C-143/07, Zb. s. I-3171, bod 22). Takéto zníženie povedie v tomto prípade k zápornej sume, ktorú musí podľa článku 11 ods. 1 štvrtého pododseku nariadenia č. 3665/87 zaplatiť vývozca.

25 Je potrebné ďalej pripomenúť, že tento mechanizmus zníženia pozostáva z uloženia platby pokuty, ktorej výška je určená na základe sumy, ktorá by bola neoprávnene prijatá vývozcom, ak by požadovaná náhrada bola poskytnutá. Ide o sankciu, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou predmetného systému vývozných náhrad a ktorá nie je trestnoprávnej povahy (pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. júla 2002, Käserei Champignon Hofmeister, C-210/00, Zb. s. I-6453, bod 43; AOB Reuter, už citovaný, bod 18, a z 5. júna 2012, Bonda, C-489/10, bod 30).

26 Táto sankcia sa zakladá na výlučne objektívnej zodpovednosti. Z toho vyplýva, že zníženie stanovené v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) nariadenia č. 3665/87 sa musí uplatniť, aj keď sa vývozca nedopustil chyby (rozsudok AOB Reuter, už citovaný, body 17 a 19, ako aj z 28. októbra 2010, SGS Belgium a i., C-367/09, Zb. s. I-10761, bod 58).

27 Nakoniec je potrebné pripomenúť, že za predpokladu, že vývozné colné vyhlásenia boli najprv prijaté príslušnými orgánmi a z nich na základe zistení, ktoré nasledovali po prijatí vývozného colného vyhlásenia, vyplýva, že na základe predmetného vývozu nevzniká nárok na náhradu, sankcia uvedená v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) nariadenia č. 3665/87 sa v zásade musí uložiť (rozsudok AOB Reuter, už citovaný, body 27 a 30).

28 Z tejto ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že Súdny dvor nemohol akceptovať tvrdenie SEPA, s ktorým súhlasí aj rakúska vláda, podľa ktorého sa sankcia upravená v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) nariadenia č. 3665/87 stane neuplatniteľnou iba z jediného dôvodu, a to, že vývozca bol v dobrej viere a podal presný opis povahy a pôvodu predmetných výrobkov, ktorých sa týkali jej vývozné colné vyhlásenia. Na rozdiel od článku 11 ods. 1 prvého pododseku písm. b) nariadenia č. 3665/87 sa prvý pododsek písm. a) tohto odseku 1 uplatní okrem iného v prípadoch, keď vývozca na základe povahy a pôvodu predmetného výrobku rozhodol a garantoval, že tieto výrobky majú primeranú a prijateľnú obchodnú kvalitu, a keď sa nakoniec ukáže, že táto informácia bola chybná (pozri analogicky rozsudok SGS Belgium a i., už citovaný, body 57 až 59).

29 V tejto veci už Súdny dvor upresnil, že aj keď vývozca neurobil explicitné vyhlásenie o existencii primeranej a prijateľnej obchodnej kvality predmetného tovaru, jeho žiadosť o vývoznú náhradu vždy znamená, že implicitne ručí za splnenie tejto podmienky (rozsudok z 1. decembra 2005, Fleisch-Winter, C-309/04, Zb. s. I-10349, bod 32). Ak sa zistí že toto vyhlásenie implicitne obsiahnuté v žiadosti o náhradu bolo chybné, vývozcovi sa uloží sankcia upravená v článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a) nariadenia č. 3665/87, pokiaľ sa neuplatní jeden z prípadov upustenia od sankcie definovaný v tomto odseku 1 treťom pododseku (rozsudok Elfering Export, už citovaný, bod 30).

30 Zo všetkých skutočností uvedených vyššie vyplýva, že za takých okolností, akými sú okolnosti v konaní vo veci samej, keď sa napriek dobrej viere vývozcu a presnému opisu povahy a pôvodu tovaru vyhlásenie obsiahnuté v žiadosti o vývoznú náhradu, podľa ktorého má tento tovar primeranú a prijateľnú obchodnú kvalitu, ukáže ako chybné, musí sa uplatniť zníženie upravené v tomto článku 11 ods. 1 prvom pododseku písm. a), pokiaľ sa neuplatní jeden z prípadov upustenia od sankcie definovaný v tomto odseku 1 treťom pododseku.

31 Pokiaľ ide o tieto upustenia od sankcie, SEPA sa odvoláva na existenciu vyššej moci v zmysle článku 11 ods. 1 tretieho pododseku písm. a) nariadenia č. 3665/87 a výnimočného prípadu v zmysle článku 11 ods. 1 tretieho pododseku písm. b).

32 Pojem „vyššia moc“ v oblasti poľnohospodárskych právnych predpisov sa má chápať v zmysle neobvyklých a nepredvídateľných okolností, ktorých následkom sa nedalo vyhnúť napriek uplatneniu všetkej možnej starostlivosti (rozsudok Käserei Champignon Hofmeister, už citovaný, bod 79 a citovaná judikatúra).

33 V rozpore s tým, čo tvrdí SEPA, ani usmernenie, ktoré vydali príslušné nemecké orgány, podľa ktorého mäso pochádzajúce z izolačných bitúnkov nespĺňa podmienky primeranej a prijateľnej obchodnej kvality, a ani rovnakým smerom idúci obsah už citovaného rozsudku SEPA sa nemôžu kvalifikovať ako neobvyklé a nepredvídateľné okolnosti. Ako už Súdny dvor rozhodol v bodoch 29 a 30 tohto rozsudku, už na základe právnych predpisov Spoločenstva, ktoré nadobudli platnosť pred vývozmi uskutočnenými SEPA, mäso pochádzajúce z izolačných bitúnkov, hoci vyhovuje kritériám zdravotnej neškodnosti, môže byť schválené na ľudskú spotrebu iba na miestnom trhu, a iba ak boli splnené rozličné dodatočné podmienky.

34 Pokiaľ ide o upustenie od sankcie vo „výnimočných prípadoch“, tak zo znenia článku 11 ods. 1 tretieho pododseku písm. b) nariadenia č. 3665/87 v znení vyplývajúcom z nariadenia č. 2945/94, ako aj zo znenia tohto ustanovenia vyplývajúceho z nariadenia č. 495/97 je zrejmé, že zákonodarca Únie chcel umožniť vývozcom, ktorí nesprávne podali žiadosť o vývoznú náhradu, aby sa vyhli sankcii uvedenej v tomto odseku 1 prvom pododseku písm. a), ak po podaní svojej žiadosti a po jej prijatí zistia, že je nedôvodná, a ak o tom bezodkladne informujú príslušné orgány.

35 V tomto prípade SEPA pred Súdnym dvorom uviedla, že pred prijatím usmernenia, ktoré vydali príslušné nemecké orgány, podľa ktorého mäso pochádzajúce z izolačných bitúnkov nespĺňa podmienky primeranej a prijateľnej obchodnej kvality, tieto orgány vychádzali z opačného predpokladu, podľa ktorého mäso pochádzajúce z izolačných bitúnkov spĺňa všetky podmienky, aby mohlo byť exportované s výhodou vývoznej náhrady. SEPA tiež tvrdila, že toto usmernenie nebolo uverejnené, a že keď sa ňom dozvedela, tak prestala podávať žiadosti o vývoznú náhradu za tieto výrobky.

36 Je v právomoci vnútroštátneho súdu overiť, či sú jeho úvahy presné a či nie sú v rozpore s ostatnými skutočnosťami. S výhradou tohto overenia je možné akceptovať v súhrne jednotlivých skutočností, aké boli uvedené v predchádzajúcom bode tohto rozsudku, existenciu výnimočného prípadu v zmysle článku 11 ods. 1 tretieho pododseku písm. b) nariadenia č. 3665/87.

37 Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy je potrebné na položenú otázku odpovedať v tom zmysle, že článok 11 ods. 1 nariadenia č. 3665/87 v znení zmien a doplnení sa má vykladať v tom zmysle, že s výhradou upustenia od sankcie uvedenej v tomto odseku 1 treťom pododseku je potrebné uplatniť zníženie upravené v tomto odseku 1 prvom pododseku písm. a) najmä v prípade, keď sa ukáže, že tovar, na ktorého vývoz bola požadovaná vývozná náhrada, nemá primeranú a prijateľnú obchodnú kvalitu, a to bez ohľadu na skutočnosť, že vývozca bol v dobrej viere a podal presný opis povahy a pôvodu predmetného výrobku.

O trovách

38 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (piata komora) rozhodol takto:

Článok 11 ods. 1 nariadenia Komisie (EHS) č. 3665/87 z 27. novembra 1987, ktorým sa ustanovujú spoločné podrobné pravidlá uplatňovania vývozných náhrad za poľnohospodárske výrobky [*neoficiálny preklad*], zmenený a doplnený nariadením Komisie (ES) č. 2945/94 z 2. decembra 1994 a nariadením Komisie (ES) č. 495/97 z 18. marca 1997, sa má vykladať v tom zmysle, že s výhradou upustenia od sankcie uvedenej v tomto odseku 1 treťom pododseku je potrebné uplatniť zníženie upravené v tomto odseku 1 prvom pododseku písm. a) najmä v prípade, keď sa ukáže, že tovar, na ktorého vývoz bola požadovaná vývozná náhrada, nemá primeranú a prijateľnú obchodnú kvalitu, a to bez ohľadu na skutočnosť, že vývozca bol v dobrej viere a podal presný opis povahy a pôvodu predmetného výrobku.

Podpisy